

ส่งเสริมสุขภาพด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี

ในปัจจุบันนี้ประชาชนในตำบลท่ามะกา ที่มีปัญหาด้านสุขภาพมีจำนวนเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากปริมาณผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลในชุมชนมีเป็นจำนวนมาก จนไม่สามารถให้บริการได้อย่างเพียงพอ ซึ่งวิธีหนึ่งในการลดการเจ็บป่วยของประชาชนได้เป็นอย่างดี คือการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับดูแลสุขภาพอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนโบราณ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านที่มีคุณค่าของไทยที่ถูกกลืนมาเป็นเวลานาน แต่ในปัจจุบันนี้เริ่มได้รับการยอมรับและได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากเมื่อมีการจัดให้มีเวทีประชาคมภายในชุมชน ในปลายปี 2545 เพื่อสอบถามถึงความต้องการของประชาชนในพื้นที่ว่าต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะกา สนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนในด้านใดบ้าง พบว่าประชาชนจำนวนมากมีความต้องการให้มีการส่งเสริมการดูแลสุขภาพ ด้วยการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เช่น การนวดแผนโบราณ และการอบสมุนไพร ซึ่งนอกจากจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพดีแล้ว ยังส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มเติมในเวลาว่างอีกด้วย

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: ท่ามะกา

จังหวัด: กาญจนบุรี

ประชากร: 3,637 คน

พื้นที่: 22.05 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางตรง

วิถีใหม่

ในปี 2545 อบต. ท่ามะกาได้จัดให้มีโครงการ "ส่งเสริมสุขภาพด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน" ด้วยการจัดอบรมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้กิจกรรมการดูแลสุขภาพ ด้วยการแพทย์แผนโบราณของไทย

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. จัดเวทีประชาคมเพื่อระดมความคิดเห็นจากประชาชนในตำบลท่ามะกาว่ามีความต้องการให้ อบต. สนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนในด้านใดบ้าง ซึ่งประชาชนได้เสนอความคิดเห็นว่าต้องการให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดูแลสุขภาพโดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เช่น การนวดแผนโบราณ การอบสมุนไพร การประคบด้วยสมุนไพร เป็นต้น
2. สนับสนุนให้ประชาชนที่สนใจกิจกรรมการดูแลสุขภาพด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีการรวมกลุ่มกันโดยใช้ชื่อว่ากลุ่มแพทย์แผนไทยตำบลท่ามะกา โดยมีสมาชิกจะทำการคัดเลือกประธานกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่ประสานงานกับ อบต. เพื่อให้มีการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง โดย อบต. ได้สนับสนุนให้มีการเสนอโครงการเพื่อรับการสนับสนุนด้านการเงินจากงบประมาณกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล
3. ประสานงานกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอท่ามะกา เพื่อขอความร่วมมือในการจัดวิทยากรที่มีความรู้ในเรื่องการแพทย์แผนโบราณ มาอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มแพทย์แผนไทยตำบลท่ามะกา
4. จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการแพทย์แผนโบราณ ซึ่งประกอบด้วย การนวดลำตัว การนวดฝ่าเท้า การอบสมุนไพร การทำและใช้ลูกประคบสมุนไพร รวมถึงการผลิตสินค้าจากสมุนไพรในเบื้องต้น ให้แก่สมาชิกกลุ่มแพทย์แผนไทยฯ โดยมีวิทยากรจากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอท่ามะกา 1 คน และอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนที่มีความรู้เรื่องการแพทย์แผนไทยในเบื้องต้น จำนวน 10 คน โดยใช้เวลาในการอบรมทั้งสิ้นประมาณ 30 ชั่วโมง โดยมีประชาชนในชุมชนเข้ารับการอบรมทั้งสิ้น 30 คน

5. ในช่วงแรกสมาชิกกลุ่มแพทย์แผนไทยฯ ที่ผ่านการอบรมแล้ว ต่างแยกย้ายกันไปหารายได้เสริมในยามว่างด้วยการรับนวดลำตัวและนวดฝ่าเท้า ภายในชุมชนและในพื้นที่ใกล้เคียง โดยจะคิดค่าบริการในอัตราชั่วโมงละ 100-150 บาท ซึ่งแต่ละคนจะมีรายได้โดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 3,000-4,000 บาท โดยยังไม่มี การจัดสถานที่เพื่อให้สมาชิกรวมตัวกันเพื่อให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป

6. จัดสร้างอาคารที่ทำการกลุ่มแพทย์แผนไทยตำบลท่ามะกา ด้วยงบประมาณกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล บนพื้นที่ของ อบต. ซึ่งเป็นอาคารชั้นเดียวขนาด 2 คูหา พร้อมทั้งจัดเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือไว้สำหรับให้บริการการนวดลำตัว การนวดฝ่าเท้า การอบสมุนไพร การประคบสมุนไพร และดูแลและจัดเก็บผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร เพื่อเป็นสถานที่สำหรับสมาชิกกลุ่มแพทย์แผนไทยฯ ได้รวมกลุ่มกันในการให้บริการแก่ประชาชนและเป็นศูนย์กลางในการให้บริการรักษาพยาบาลด้วยการแพทย์แผนไทยของชุมชนต่อไปในอนาคต

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน	1. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามโครงการนี้ทั้งหมดได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในปีงบประมาณ 2545 เป็นเงินทั้งสิ้น 336,500 บาท
อุปกรณ์/เครื่องมือ	1. อาคารชั้นเดียวขนาด 2 คูหา 2. เก้าอี้สำหรับนวดฝ่าเท้า จำนวน 4 ตัว 3. ที่นอนสำหรับนวดลำตัว จำนวน 4 ตัว 4. เตียงและที่นอนสำหรับนวดน้ำมัน จำนวน 1 ตัว 5. กระโจมผ้าฝ้ายสำหรับอบตัวด้วยสมุนไพร จำนวน 5 หลัง 6. ถังไม้แช่ตัวขนาด 36*40 นิ้ว จำนวน 2 ถัง 7. ตู้อบผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร จำนวน 1 ตู้ 8. เครื่องพ่นยาสมุนไพรสำหรับบรรจสมุนไพรและลูกประคบ จำนวน 1 เครื่อง 9. ตู้แสดงสินค้าและเก็บวัสดุภัณฑ์ จำนวน 2 ใบ
บุคลากร	1. วิทยากรจากศูนย์ศึกษาชานนอกโรงเรียนอำเภอท่ามะกา จำนวน 1 คน 2. อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน จำนวน 10 คน

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
พฤศจิกายน 2545	- จัดเวทีประชาคมเพื่อระดมความคิดเห็นจากประชาชนในตำบลท่ามะกาว่ามีความต้องการให้ อบต. สนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนในด้านใดบ้าง - จัดประชุม สภา อบต. เพื่อหาแนวทางในการสนับสนุนกิจกรรมการดูแลสุขภาพ ด้วยการแพทย์แผนโบราณ ตามความต้องการของประชาชนในชุมชน	- นายก อบต. - นายก อบต.
ธันวาคม 2545	- ประสานงานกับศูนย์การศึกษาชานนอกโรงเรียนอำเภอท่ามะกา เพื่อขอความร่วมมือในการจัดวิทยากรที่มีความรู้ในเรื่องการแพทย์แผนโบราณ มาอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มแพทย์แผนไทยฯ - ขอความร่วมมือจากอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนที่มีความรู้เรื่องการแพทย์แผนไทยในเบื้องต้น มาให้ความช่วยเหลือแก่วิทยาการในการจัดฝึกอบรม	- ปลัด อบต. - ปลัด อบต.

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
มกราคม 2545	- ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนที่มีความสนใจในกิจกรรมการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนโบราณ รวมกลุ่มกันเป็นสมาชิกกลุ่มแพทย์แผนไทย และเข้าร่วมรับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการแพทย์แผนโบราณ ที่อบต. จะได้จัดขึ้น - จัดประชุมสมาชิกกลุ่มแพทย์แผนไทย เพื่อคัดเลือกประธานของกลุ่ม - กลุ่มแพทย์แผนไทยเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากงบประมาณกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล	- ปลัด อบต. - ปลัด อบต. - กลุ่มแพทย์แผนไทยฯ
มีนาคม 2546	- สมาชิกที่ผ่านการอบรม เริ่มให้บริการการรับนวดลำตัว และนวดฝ่าเท้า ภายในชุมชน และในพื้นที่ใกล้เคียง	- สมาชิกกลุ่มแพทย์แผนไทยฯ
พฤษภาคม 2546	- จัดสร้างอาคารที่ทำการกลุ่มแพทย์แผนไทยฯ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้บริการรักษาพยาบาลด้วยการแพทย์แผนไทยของชุมชน	- ปลัด อบต.
กรกฎาคม 2546	- จัดซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับให้บริการการดูแลสุขภาพ ด้วยการแพทย์แผนโบราณ ประจำอาคารที่ทำการกลุ่มแพทย์แผนไทยฯ และเปิดให้บริการแก่ประชาชน	- ปลัด อบต., กลุ่มแพทย์แผนไทยฯ

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

--หน่วยงาน/องค์กร--

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน
อำเภอท่ามะกา

อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน

--บทบาท/ความร่วมมือ--

- มอบหมายให้บุคลากรของหน่วยงาน ที่มีความรู้ในเรื่องการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนโบราณมาทำหน้าที่วิทยากรอบรมความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มแพทย์แผนไทยฯ
- ให้ความช่วยเหลือแก่วิทยาการจากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอท่ามะกา ในการฝึกอบรมแก่สมาชิกกลุ่มแพทย์แผนไทยฯ

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ประชาชนตำบลท่ามะกามีความสนใจในเรื่องการดูแลสุขภาพ ด้วยการแพทย์แผนโบราณ แต่ไม่มีการส่งเสริมและให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างจริงจัง ทำให้กิจกรรมดังกล่าวไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในชุมชน

หลังการดำเนินการ

1. ประชาชนได้เรียนรู้การดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนโบราณ อย่างถูกวิธี
2. ชาวบ้านที่ผ่านการอบรมความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนโบราณ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม ไปประกอบอาชีพเสริมมีรายได้เพิ่มขึ้น เฉลี่ยเดือนละประมาณ 3,000-4,000 บาท ต่อคน

3. มีการรวมกลุ่มผู้ที่มีความสนใจการแพทย์แผนโบราณในชุมชน จัดตั้งเป็นกลุ่มแพทย์แผนไทย และมีการจัดสร้างศูนย์กลางการดูแลสุขภาพ ด้วยการแพทย์แผนโบราณ ซึ่งจะทำให้กิจกรรมดังกล่าวเป็นที่รู้จักแพร่หลาย อย่างต่อเนื่องต่อไปในอนาคต

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
- การดำเนินงานมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในส่วนของการจัดสร้าง ในการจัดสร้างที่ทำการกลุ่มแพทย์แผนไทย	- ขอรับการสนับสนุนด้านการเงินจากงบประมาณกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และในอนาคตมีแผนการระดมทุน จากสมาชิกของกลุ่ม โดยจะจัดสรรเป็นหุ้นจำนวน หุ้นละ 50 บาท เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มต่อไปในอนาคต
- พืชสมุนไพรพื้นบ้านภายในชุมชน มีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ ต้องจัดซื้อมาจากท้องถิ่นอื่นทำให้มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง	- ส่งเสริมให้สมาชิก และประชาชนในชุมชนปลูกพืชสมุนไพรพื้นบ้านเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ความสำเร็จของโครงการนี้ เกิดจากความตั้งใจจริงของฝ่ายผู้บริหารที่ได้ดำเนินโครงการ โดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนอย่างจริง ผ่านการจัดเวทีประชาคม และได้ผลักดันให้โครงการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จในที่สุด

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

โครงการนี้จะมีที่ยั่งยืนต่อเนื่องต่อไปในอนาคต โดย อบต. ได้สนับสนุนให้มีการจัดสร้างจัดสร้างอาคารที่ทำการกลุ่มแพทย์แผนไทยเพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้บริการรักษาพยาบาลด้วยการแพทย์แผนไทยของชุมชน พร้อมทั้งจัดซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับให้บริการการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนโบราณไว้บริการ โดยจะจัดให้สมาชิกชุมชนเวียนมาให้บริการภายในศูนย์ดังกล่าววันละประมาณ 5-10 คน พร้อมทั้งมีแผนการระดมทุน จากสมาชิกของกลุ่ม โดยจะจัดสรรเป็นหุ้นจำนวนหุ้นละ 50 บาท เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มต่อไปในอนาคต

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

โครงการนี้สามารถจะถ่ายทอดให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ได้เรียนรู้ สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง คือ ความพร้อมของบุคลากรที่จะดำเนินงานต้องมีความเสียสละอย่างแท้จริง นอกจากนี้ กิจกรรมดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชน จึงจะทำให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : ว่าที่ร้อยตรีบุญเกื้อ สอนแสง
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะกา
ที่อยู่ : หมู่ 11 ตำบลท่ามะกา อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี
โทรศัพท์ : (034) 640-761

ชื่อ-นามสกุล : นายนิวัฒน์ รัตนนันทนิवास
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะกา
ที่อยู่ : หมู่ 11 ตำบลท่ามะกา อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี
โทรศัพท์ : (034) 640-761

ชื่อ-นามสกุล : นางมาเรียม โพธารากุล
ตำแหน่ง : ประธานโครงการแพทย์แผนไทยตำบลท่ามะกา
หน่วยงาน : กลุ่มแพทย์แผนไทยตำบลท่ามะกา
ที่อยู่ : โครงการแพทย์แผนไทยตำบลท่ามะกา หมู่ 11 ตำบลท่ามะกา
อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี
โทรศัพท์ : (034) 640-761

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีใหม่ : พ.ศ. 2545

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	หมู่ 11 ตำบลท่ามะกา อำเภوتاมะกา จังหวัดกาญจนบุรี 71120
ขนาดพื้นที่ งบประมาณรายได้	22.05 ตารางกิโลเมตร 2,327,309 บาท (ปีงบประมาณ 2544)
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	12 คน ทั้งหมด 3 คน พนักงานท้องถิ่น 3 คน ลูกจ้างประจำ 6 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	3,637 คน
จำนวนครัวเรือน	875 ครัวเรือน
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	พื้นที่ของตำบลท่ามะกาส่วนใหญ่เป็นที่ราบ อาศัย แหล่งน้ำจากน้ำบาดาลเป็นหลัก ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำการเกษตร โดยผลผลิตทางการเกษตร ที่สำคัญของตำบลคือ ข้าวโพดฝักอ่อน หน่อไม้ฝรั่งและ อ้อย สภาพสังคมเป็นสังคมแบบชนบท ซึ่งประชาชน ในชุมชนมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน